

America's Pacific Century

Mr. drs. C. Homan

Een groep van Amerikaanse en Japanse schepen aan het eind van de oefening ANNUELEX. Bron: US Navy

Amerika verschuift zijn strategische aandacht van onder meer Europa naar de Stille Oceaan en de daaraan grenzende landen. Vooral China vraagt bijzondere aandacht.

President Obama kondigde al kort na zijn aantreden als president in 2009 aan dat hij een *'Pacific president'* zou zijn. En zijn minister van Buitenlandse Zaken, Hillary Clinton, merkte in een artikel met als titel *'America's Pacific Century'* in *Foreign Policy* van november 2011 op dat een van de meest be-

le Oceaan. Ook de voormalige Nationale Veiligheid Adviseur, Zbigniew Brzezinski, vindt dat de Amerikanen de rol van regionaal tegenwicht in Azië moeten vervullen. Verder moeten ze volgens hem bij conflicten bemiddelen en 'machtsonveiwichtigheden' neutraliseren.

De Amerikaanse nationale belangen liggen volgens minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton vooral in het gebied van de Stille Oceaan.

langrijke taken van het Amerikaanse leiderschap voor het komende decennium zal zijn: diplomatiek, economisch, strategisch en anderszins substantieel te investeren in de regio Azië-Stille Oceaan. De Amerikaanse nationale belangen liggen volgens haar immers vooral in het gebied van de Stil-

Nieuwe defensiestrategie

De nieuwe Amerikaanse defensiestrategie (*Defense Strategic Guidance* – DSG) die op 5 januari jl. werd gepresenteerd, constateert dan ook dat de Verenigde Staten hun militaire capaciteiten moeten herschikken naar de Azië-Stille Oceaan

De Azië-Stille Oceaan regio. De 'A' markeert Hawaï. Bron: Google Earth

regio. Het nieuwe defensiebeleid neemt tevens afstand van het concept dat twee grote oorlogen tegelijkertijd gevoerd moeten kunnen worden. Verder legt het meer nadruk op lucht- en zeestrijdkrachten en op het nieuwe *Air-Sea Battle* concept. Obama heeft tevens gezegd, dat "reducties in de Amerikaanse defensiebestedingen zullen niet – ik herhaal zullen niet – ten koste van de Azië-Stille Oceaan regio gaan". Ondanks de nadruk op militaire dominantie en mondiaal leiderschap is de nieuwe DSG de eerste stap in de aanpassing van de Verenigde Staten aan het einde van de Pax Americana: de zestigjarige periode van dominantie die in 1945 begon. De DSG is daarmee een antwoord op twee ontwikkelingen. In de eerste plaats zijn de Verenigde Staten in economisch verval en zullen misschien tegen het eind van dit decennium met een ernstige, fiscale crisis te maken krijgen. President Obama zei dat de DSG de noodzaak aantoonde om "ons fiscale huis hier thuis weer op orde te brengen en onze lange termijn economische kracht te vernieuwen". Hij merkte wel op dat het Amerikaanse defensiebudget vooralsnog groter zal zijn dan ruwweg de volgende tien landen samen. De tweede ontwikkeling achter de strategie van het Pentagon is de hierboven genoemde verschuiving van mondiale rijkdom en macht van de Euro-Atlantische wereld naar Azië.

Bezuinigingen

De financiële crisis in combinatie met het aflopen van de conflicten in Irak en Afghanistan hebben inmiddels geleid tot een nieuwe aanpak van het Amerikaanse defensiebudget. Minister van Defensie, Leon Panetta, moet de komende tien jaar liefst 487 miljard dollar bezuinigen. In de begroting voor 2013 komt dit neer op een reductie van 7,5 %. De Verenigde Staten zijn als wereldmacht dan ook in verval. Hoewel uit de eerste plannen blijkt dat het Witte Huis ervoor heeft gekozen om de Amerikaanse marine vrijwel intact te laten, is er al jarenlang sprake van een dalend aantal schepen. Vooralsnog zullen de Verenigde Staten over de grootste marinevloot beschikken, maar aan het eind van de Koude Oorlog waren het er nog 600, in het jaar 2000 nog 320 en nu zijn dat er nog maar 270. Op papier wordt gestreefd naar 346 schepen, maar

wel schepen die veel geavanceerder zijn dan vroeger. Het is echter de vraag of dit financieel haalbaar is.

Wapenwedloop

Wel is er sinds 2000 in Azië sprake van een wapenwedloop, in het bijzonder op het gebied van zeestrijdkrachten. Was er in de periode 1985-2000 vooral sprake van modernisering van de strijdkrachten, nu is er een actie-reactie dynamiek: uitbreiding van de strijdkrachten van het ene land 'dwingt' een ander land zijn strijdkrachten ook uit te breiden. Deze wapenwedloop geldt vooral voor Noord-Azië waarbij de belangrijkste sectoren zijn: de grote marinecapaciteiten, de lange afstand ballistische- en kruisraketten, de raketverdediging- en elektronische oorlogvoeringssystemen, informatie- en cyberoorlogvoeringssystemen.

Deze (maritieme) wapenwedloop moet vooral gezien worden in de context van de opkomst van China als militaire mogendheid. Uit beleidsdocumenten blijkt dat China vooral door India, Japan en Vietnam wordt gezien als een potentiële, militaire dreiging. Aziatische landen breiden hun marines dan ook snel uit. Zo zijn bijvoorbeeld de Japanse zeestrijdkrachten al vier maal zo groot als de Britse marine (120 tegenover 30 oorlogsbodems). De zorg over de groeiende Chinese militaire macht wordt ook, zij het in mindere mate, door Australië en Zuid-Korea gedeeld.

De veel bediscussieerde expansie van de Chinese marine heeft ook tot de nodige onrust geleid bij Amerikaanse planners. Op het gebied van defensie-uitgaven staat China inmiddels na de Verenigde Staten, maar voor Rusland, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, op de tweede plaats. Dit jaar wordt het Chinese defensiebudget met 11,2 % verhoogd. De Amerikanen maken zich vooral zorgen over de nieuwe Chinese DF-21D anti-schip ballistische raketten en de zich uitbreidende capaciteit van de onderzeesvloot (2012: 6 kernonderzeeërs en 62 conventionele onderzeeboten). Die maken de Amerikaanse zeestrijdkrachten kwetsbaar voor operaties in de Chinese kustgebieden.

Militair zwaartepunt in Stille Oceaan

In het kader van de oriëntatie op de Stille Oceaan willen de

Chinese DF-21D

Verenigde Staten tegen 2020 zestig procent van hun vloot in deze regio gestationeerd hebben, aldus de Amerikaanse minister van Defensie op 2 juni jl. tijdens een regionale veiligheidsconferentie in Singapore. Het is een van de vele tekenen die erop wijzen dat de Verenigde Staten hun militaire zwaartepunt naar de Stille Oceaan verleggen.

Panetta heeft op deze conferentie een nadere invulling gegeven van de Amerikaanse benadering van de Azië-Stille Oceaan regio. Deze berust volgens hem op vier gedeelde beginselen.

De eerste is dat de Verenigde Staten zich houden aan internationale regels. Deze regels houden onder meer in het beginsel van open en vrije handel, van een rechtvaardige internationale orde die de rechten en verantwoordelijkheden van alle naties benadrukt en trouw betekent aan de *rule of law*, van vrije toegang voor iedereen tot de gemeenschappelijke domeinen van zee, lucht, ruimte en cyberspace en van het oplossen van conflicten zonder het gebruik van dwang of geweld. Het tweede, gedeelde beginsel is die van partnerschappen. Sleutel tot deze benadering vormen de Amerikaanse inspanningen om de allianties en partnerschappen in de regio te moderniseren en te versterken. De Verenigde Staten hebben allianties met Japan, Zuid-Korea, Australië, de Filipijnen en Thailand. Daarnaast zijn onder meer India, Singapore, Vietnam en Indonesië belangrijke partners. Een belangrijke pijler voor regionale veiligheid is de alliantie tussen Amerika en Japan. Naast hun substantiële militaire sa-

Obama de 'Pacific president'.

se Okinawa naar Guam te verplaatsen en 4.000 naar Hawaï en Australië. Tegelijkertijd is het aantal Amerikaanse militairen in Zuid-Korea gereduceerd van 38.500 in 2004 tot momenteel 28.500, met waarschijnlijk nog verdere reducties in het ver-

De Amerikanen maken zich vooral zorgen over de nieuwe Chinese DF-21D anti-schip ballistische raketten en de zich uitbreidende capaciteit van de onderzeesvloot

menwerking ontwikkelen beide landen hoogwaardige, technologische capaciteiten inclusief de volgende generatie raketverdediginginterceptors. Bovendien exploreren beide landen nieuwe vormen van samenwerking op het gebied van de ruimte en cyber space.

Het derde, gedeelde beginsel is presentie. Naast het versterken van de Amerikaanse traditionele allianties in Noordoost-Azië en het handhaven van de presentie aldaar, zullen bij de herschikking van de middelen ook de Amerikaanse presentie in Zuidoost-Azië en in de Indische Oceaan regio versterkt worden. Zo hebben de Verenigde Staten vorig jaar een overeenkomst met Australië gesloten over een ruimer gebruik van faciliteiten door Amerikaanse vliegtuigen en schepen, waardoor de afhankelijkheid van Amerikaanse bases in Japan, Zuid-Korea en Guam verkleind wordt. Bovendien worden in Australië op rotatiebasis 2.500 Amerikaanse mariniers gestationeerd en waarschijnlijk in Singapore vier Amerikaanse *littoral combat ships* op roulatiebasis. Daarnaast ondertekende Hillary Clinton met haar Filipijnse ambtgenoot in november jl. de 'Manilla Verklaring' ter gelegenheid van de zestigste verjaardag van het Wederzijds Defensie Verdrag uit 1951: een samenwerkingsovereenkomst die voorziet in een versterking van de Amerikaanse militaire faciliteiten in dat land.

Het laatste beginsel is de projectie van macht. Het komende Amerikaanse defensiebudget omvat een reeks van duurzame investeringen om de Amerikaanse militaire capaciteiten in de Azië-Stille Oceaan regio te versterken en tevens meer te verspreiden. Er zijn plannen om 5.000 mariniers van het Japan-

schiet. Door troepen uit Japan en Zuid-Korea te verplaatsen, zijn de Verenigde Staten op effectieve wijze hun strijdkrachten aan het verspreiden over een uitgestrekter gebied en over meerdere locaties.

De Verenigde Staten beschikken voor de nieuwe Azië-Stille Oceaan strategie over een vijfjarig begrotingsplan met een gedetailleerde blauwdruk om deze lange termijn doelstellingen in de regio te realiseren, terwijl het land nog steeds aan zijn fiscale verantwoordelijkheden blijft voldoen.

Air-Sea Battle Concept

Al deze plannen en overeenkomsten passen binnen het nieuwe *Air-Sea Battle Concept* (ASBC), dat een strategisch kader voor de Amerikaanse marine en luchtmacht in de Stille Oceaan moet bieden. Het is een nieuw operationeel concept dat nog in ontwikkeling is en vooral een antwoord moet bieden op de lange afstand precisie wapens waarover China is gaan beschikken. Het ASBC roept herinneringen op aan het *Air-Land Battle Concept* dat in de jaren '80 in Europa van toepassing was. Dit concept voorzag erin, dat bij een aanval van het Warschaupact, de NAVO onmiddellijk doelen en reserve-eenheden in het achterland zou aanvallen. Het ASBC houdt echter een verschuiving in van militaire strategieën gericht op land naar een die gericht zijn op het optreden in de lucht en op zee. De Amerikaanse zorgen in de Stille Oceaan betreffen in het bijzonder de eerder genoemde Chinese DF-21D lange afstand anti-schip ballistische raketten, de lange afstand kruisraketten zoals de Chinese DH-10 en verbeterde, mobie-

De USS Tucson loopt de haven van Guam binnen. Bron: US Navy

le ballistische en luchtverdedigingsraketten, inclusief de Russische S-300/400/500 en de Chinese HQ-9 varianten. Deze wapensystemen kunnen de bewegingsvrijheid van China's potentiële tegenstanders in de lucht en op zee tot honderden mijlen buiten de kust beperken. Zo kunnen de op land gestationeerde DF-21D raketten met een bereik van ongeveer 2.500 km een belangrijke bedreiging voor Amerikaanse vliegkampschepen vormen (vandaar de naam *carrier killing missiles*).

Daarnaast kunnen tegenstanders van de Verenigde Staten proberen met korte afstand raketten, geïntegreerde luchtverdediging, snelle aanvalsbotten en mijnen de bewegingsvrijheid van Amerikaanse schepen bij *chokepoints* zoals de Straat van Hormuz en Malakka, aanzienlijk beperken.

Veel landen in de regio tonen zich bezorgd over de snel toenemende militaire kracht van China, in het bijzonder van zijn marine. Het is de laatste jaren vooral in de Zuid-Chinese Zee herhaaldelijk tot confrontaties gekomen tussen China, de Filipijnen, Vietnam en andere landen, vooral vanwege de claims van deze landen op daar aanwezige olie- en gasreserves.

Het ASBC zal het vertrouwen in de Amerikanen van de bondgenoten en partners in de regio versterken en moet zo dienen als een 'herverzekering' voor bondgenoten en partners in Azië. Het demonstreert immers het voortdurende commitment van de Verenigde Staten om ze een veiligheidsparaplu te verschaffen tegen de groeiende militaire macht van China. De ASBC kan ook een negatieve invloed op de regionale veiligheid hebben als China het nieuwe Amerikaanse beleid beschouwt als een toenemende, militaire omcirkeling. Dat zou namelijk kunnen leiden tot een nog grotere militaire inspanning van dat land.

Het ASBC onderstreept de veranderingen in de mondiale krachtsverhoudingen, zoals de verschuiving van de aandacht van land naar zee. Het maritieme domein kent de laatste jaren meer conflicten aangezien traditionele, op land gerichte mogelijkheden, in het bijzonder China, proberen hun toenemende maritieme en economische belangen (grondstoffen) te beveiligen.

Networked, Integrated Attack-in-Depth

Het ASBC berust onder meer op *Networked, Integrated Attack-in-Depth*. Bij de uitvoering hiervan voeren Amerikaanse lucht en zeestrijdkrachten operaties uit langs drie hoofdlijnen: ontregelen, vernietigen en verslaan. Bij het ontregelen

en vernietigen gaat het om offensieve operaties, bij verslaan om defensieve operaties.

Verder maakt de Amerikaanse krijgsmacht een onderscheid tussen *anti access* (A2) en *area-denial* (AD). A2 betreft die acties en capaciteiten (gewoonlijk over lange afstand) die bedoeld zijn om te voorkomen dat een vijandige strijdmacht een bepaald gebied binnenkomt. AD gaat om die acties en capaciteiten (gewoonlijk over kortere afstand) die bedoeld zijn om de handelingsvrijheid van een vijandelijke strijdmacht binnen een bepaald gebied te beperken.

Meer informatie over ASBC verscheen in het medio januari jl. door het Pentagon gepubliceerde *Joint Operational Access Concept* (JOAC) dat bedoeld is als overkoepelend concept. De JOAC merkt op dat het idee langs meerdere operatielijnen te opereren, meerdere opties aan een *joint force* verschaft en een vijand dwingt op verschillende assen te verdedigen. Voor de ontwikkeling van het ASBC is een speciale staf opgericht waarin momenteel ongeveer vijftien personen van de luchtmacht, marine en korps mariniers werkzaam zijn.

Slot

De Verenigde Staten lijken een tweezijdige strategie in Azië te voeren, die impliciet tegen de opkomst van China als militaire mogendheid is gericht. Enerzijds versterken de Verenigde Staten hun uiteenlopende verplichtingen tegenover bevriende landen in de regio. De Amerikanen werken aan een netwerk van bondgenoten en partners dat als afschrikking voor China moet dienen. Zij spelen hierbij in op de zorgen van Aziatische landen over de potentiële negatieve gevolgen van de groeiende Chinese militaire macht. Het ASBC speelt hierbij een dominante rol.

Tegelijkertijd proberen de Amerikanen de Chinezen zo min mogelijk te ergeren door onder meer uitgebreide militaire samenwerking te bepleiten. Bovendien verplaatsen de Verenigde Staten het zwaartepunt van hun militaire inspanningen verder weg van de Chinese grenzen, om enige vorm van directe confrontatie te vermijden. De herhaalde uitspraken van president Obama tijdens zijn reis in Azië in november jl. dat de Verenigde Staten de dominante militaire mogendheid in de regio zullen blijven, heeft echter het nodige kwaad bloed bij de Chinezen gezet.

De grote vraag is overigens of, gezien de slechte financiële situatie van de Verenigde Staten, dit land zijn militaire ambities in de Stille Oceaan wel kan waar maken. ◀

Het vliegkampschip USS George Washington (CVN73) en de Japanse helikopterdestroyer JS Hyuga (DDH-181) op de Stille Oceaan.

Bron: US Navy